IV

(Teave)

TEAVE EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDELT, ORGANITELT JA ASUTUSTELT

NÕUKOGU

Nõukogu 26. novembri 2012 järeldused kirjaoskuse kohta

(2012/C 393/01)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

VÕTTES ARVESSE:

1. Nõukogu 12. mai 2009. aasta järeldusi, mis käsitlevad strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal (HK 2020), [1] milles kehtestatakse eesmärk vähendada põhioskuste (lugemine, matemaatika ja loodusteadused) alal madala õpiedukusega isikute osakaalu 2020. aastaks 15%-ni.

2. Nõukogu 20. detsembri 2011. aasta resolutsiooni täiskasvanuhariduse uuendatud Euroopa tegevuskava kohta, [2] mille eesmärk on parandada täiskasvanute kirja- ja arvutamisoskuse taset ja laiendada õppimisvõimaluste pakkumist madala kvalifikatsiooniga eurooplastele.

NING TULETADES EELKÕIGE MEELDE:

Nõukogu 19. novembri 2010. aasta järeldusi, mis käsitlevad põhioskuste taseme tõstmist 21. sajandi kooli alase Euroopa koostöö kontekstis, [3] milles kinnitati taas liikmesriikide kohustusi nende reformialaste jõupingutuste kontekstis: käsitleda õppekava koostamist ja kirjaoskuse edendamist kogu õppekava ulatuses, kõigil hariduse tasanditel; edendada motiveeritust lugemiseks, eelkõige poiste hulgas; uurida uute tehnoloogiate mõju laste lugemisele, et kasutada selliste tehnoloogiate potentsiaali uusi õppeviise silmas pidades; pakkuda rohkem tuge sisserändaja taustaga lugemisraskustega inimestele ja õpilastele; parandada lugemisoskuse omandamisega seotud õpetajaharidust ja tugevdada kooli eetost.

MÄÄRATLUS:

Kirjaoskus hõlmab nii lugemis- kui kirjutamisoskust erinevate teabevormide, sealhulgas kirjalike, trükitud ja elektrooniliste tekstide ja kujundite mõistmiseks, kasutamiseks ja kriitiliseks hindamiseks, see jaguneb põhikirjaoskuseks, funktsionaalseks kirjaoskuseks ja mitmekülgseks kirjaoskuseks [4].

TERVITADES:

ELi kõrgetasemelise kirjaoskuse ekspertide rühma aruannet, [5] milles esitatakse peamine tõendusmaterjal kirjaoskuse hetkeseisu kohta ELis ja kutsutakse üles võtma meetmeid, et parandada kirjaoskuse taset liidus.

VÕTTES ARVESSE:

Nikosias 5.–6. septembril 2012 peetud eesistujariigi korraldatud konverentsi „Kirjaoskus kõigile", kus kõrgetasemelise rühma aruannet esmalt esitleti,

ning Nikosias 4.–5. oktoobril 2012 toimunud ministrite mitteametlikku kohtumist, kus ELi haridusministrid arutasid kirjaoskuse küsimusi.

MÄRKIDES, ET:

1. Kirjaoskus on üliioluline eluks vajalik oskus, mis annab üksikisikule võimaluse arendada arutlusoskust, suulist väljendusoskust, kriitilist mõtlemist ja empaatiavõimet, edendades isiklikku arengut, enesekindlust, identiteeditunnet ning täielikku osalemist digitaalses ja teadmistepõhises majanduses ja ühiskonnas.

(1) ELT C 119, 28.5.2009, lk 2.
(2) ELT C 372, 20.12.2011, lk 1.
(3) ELT C 323, 30.11.2010, lk 11.

(4) Põhikirjaoskus: tähtede, sõnade ja tekstistruktuuride tundmine määral, mis on vajalik lugemiseks ja kirjutamiseks tasemel, mis tekitab enesekindlust ja motivatsiooni edasiseks arenguks.
Funktsionaalne kirjaoskus: võime lugeda ja kirjutada tasemel, mis võimaldab areneda ja toimida ühiskonnas, kodus, koolis ja tööl.
Mitmekülgne kirjaoskus: võime kasutada lugemis- ja kirjutamisoskust kirjaliku teabe produtseerimiseks, selle mõistmiseks, tõlgendamiseks ja kriitiliseks hindamiseks. See on alus digitaalkeskkonnas tegutsemiseks ja teadlike valikute tegemiseks seoses rahaasjadega, tervisega jne.

(5) http://ec.europa.eu/education/literacy/what-eu/high-level-group/documents/literacy-final-report_en.pdf

2. Madal kirjaoskuse tase piirab majanduskasvu ja vähendab selle jätkusuutlikkust. ELi eesmärgi (langetada puuduliku lugemisoskusega 15-aastaste õpilaste osakaalu alla 15 %) saavutamisest tulenev majanduslik kasu liikmesriikide SKPle võib olla arvestatav.

3. Kirjaoskuse tase on enamikus Euroopa riikidest püsinud muutumatuna ja tervelt 1,1 miljoni 15-aastase (st ühe viiest) kirjaoskuse tase on puudulik ([1]).

4. Kirjaoskus annab juurdepääsu kõigiks edasisteks õpinguteks. Madala kirjaoskuse probleemi lahendamine on tõhus viis võitlemaks haridussüsteemist varakult lahkumise, töötuse ja madala kvalifikatsiooniga isikute vähese osalemise vastu elukestvas õppes.

5. Üha suurem digiteeritus nõuab veelgi kõrgemat kirjaoskuse taset, sealhulgas võimet tekste kriitiliselt hinnata, mõista eri tekstivorme ja kujundeid ning erinevaid teabekilde omavahel võrrelda ja ühendada. Lisaks on kirjutamisoskuse tähtsust ja nähtavust tõstnud sotsiaalmeedia võrgustikud.

6. Õpitulemuste vallas on kõigis Euroopa riikides arvestatav lõhe sotsiaalmajanduslikult soodsas ja ebasoodsas olukorras olevate õpilaste vahel. Paljudes ELi riikides on sotsiaalse staatuse alumisse veerandikku kuuluvad õpilased kaks või isegi kolm aastat maha jäänud ülemisse veerandikku kuuluvatest õpilastest ning mõnes riigis on olukord selline, et ebasoodsas olukorras olevad õpilased on 15. eluaasta saabudes ikka veel funktsionaalselt kirjaoskamatud.

7. 15-aastaste poiste ja tüdrukute lugemisoskust iseloomustab tõsiasi, et tüdrukud on tulenevalt nende suuremast motiveeritusest lugemisoskuse poolest poistest märkimisväärselt ehk umbes aasta võrra ees ja see vahe suureneb veelgi.

8. Kutsehariduse ja -koolituse valdkonnas puudub mõnel juhul piisav tugi põhioskuste parandamiseks ning kirjaoskuse ja tööoskuse omavahelise seose tähtsuse mõistmiseks.

NÕUSTUB, ET:

1. Kirjaoskus ei ole ainult haridusalane, vaid ka isiklik, majanduslik, kultuuriline ja sotsiaalne probleem. Sellest tulenevalt ja laiema omavastutuse loomiseks on vaja kõigisse kirjaoskuse taseme parandamiseks mõeldud algatustesse kaasata paljusid erinevaid ühiskonnaelus osalejaid, sealhulgas ettevõtteid, meediat, valitsusväliseid organisatsioone, mitteformaalse õppe pakkujaid, kultuuriasutusi ning kohalikul tasandil sotsiaal-, tööhõive- ja tervishoiuteenuste pakkujaid.

2. Kirjaoskuse omandamise seisukohalt soodsa keskkonna loomine lugemise edendamiseks ja kirjaoskuse parandamiseks nõuab erinevate lugemismaterjalide suuremat kättesaadavust koolides, raamatukogudes, meediakeskustes, aga ka ebatavalisemates kohtades ning kodus, ning rohkem tuge perekondadele alates väga varasest lapseeast. Vanemate teadlikkust teemast ja otsustavat rolli, mis vanematel võib olla laste kirjaoskuse parandamisel ning lugema motiveerimisel ja lugemisharjumuse kujundamisel, tuleb suurendada nii varases lapsepõlves kui ka kogu lapse kooliaja vältel.

3. Pakiliselt on vaja tugevdada liikmesriikides ja ELi tasandil võetud meetmete mõju, eesmärgiga parandada laste ja täiskasvanute kirjaoskust, eelkõige sotsiaalmajanduslikult ebasoodsa taustaga laste ja täiskasvanute osas. Perekondadele suunatud kirjaoskuse programmide kulutõhususe ja kõrge tulemuslikkuse kohta on tõendeid.

4. Sotsiaalmajanduslike lõhede vähendamiseks ja väikelastele edasiseks eluks tugeva aluse andmiseks on vaja osalemist kvaliteetses mängupõhiselt keeleoskust arendavas ja stimuleerivas kvalifitseeritud personaliga väikelaste hariduses ja hoius.

5. Väikelaste hariduse ja hoiu valdkonnas töötajate ning põhihariduse alumise astme õpetajatel peaks olema vajalikud oskused kõne- ja õpiraskuste diagnoosimiseks ja nende käsitlemiseks varajases etapis.

6. Vajadusel tuleb tugevdada põhihariduse alumise astme õpetajate pedagoogilisi oskusi lugemise ja kirjutamise õpetamiseks, näiteks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia pedagoogiliseks kasutamiseks. Lisaks aitab keskkooliõpetajate toetamine kirjaoskuse õpetamiseks kõigi õppeainete raames, ja kui see on asjakohane, kõikide õpetajate jaoks ekspertide nõuannetele juurdepääsu edendamine tulemusi tugevdada ja uut edu saavutada.

7. Haridussüsteemid ei ole täielikult ära kasutanud uute tehnoloogiate mõju kirjaoskusele. Õppijate motivatsiooni võib tugevdada õppematerjalide- ja meetodite läbivaatamine, pidades silmas digiteerimise kasvu, ning õpetajate toetamine uute õppemeetodite kasutamisel.

8. Julgustada tuleks hiljuti sisse rännanud laste ja täiskasvanute keele- ja kirjaoskuse hindamist elukohariigi keeles (keeltes), pakkudes sellistele rühmadele personaalsemat toetust. Kui see on asjakohane ja vahendid seda võimaldavad, tuleks pakkuda tuge ka emakeele puhul.

([1]) Käesolevas tekstis mõeldakse puuduliku kirjaoskuse all lugemisoskust, mis on Pisa skaala alusel esimesel tasemel või allpool seda, võrdudes oskusega kasutada kõige algelisemat lugemisoskust nagu sõnade lahtimõtestamine ja lihtsate fraaside kirjutamine. Sellel tasemel õpilastel puudub võime teavet võrrelda, eristada, kategoriseerida, integreerida või hinnata, käsitleda pikki, keerukaid, konkureerivaid või tundmatuid tekste, ning teha järeldusi ja hüpoteese või läheneda tekstile kriitiliselt.

9. Ühtsemat kirjaoskuse õppekava, sealhulgas kirjaoskuse süvalaiendamist kogu kooli õppekava ulatuses ja täiskasvanute kirjaoskust käsitleva õppekava väljaarendamist tuleks toetada selgete vanusepõhiste standardite ja hindamisvahenditega, koos kvaliteedi tõhusa tagamisega.

10. Täiskasvanute oskuste taseme jälgimine ning kohalikul tasandil ettevõtete, meedia, valitsusväliste organisatsioonide, sotsiaalpartnerite, kultuuriasutuste ning sotsiaal-, haridus- ja tervishoiuteenuste pakkujate kaasamine peaksid moodustama aluse strateegiatele, mille eesmärk on suurendada ühiskonna kui terviku teadlikkust kirjaoskuse alastest probleemidest.

11. Täiskasvanutele kirjaoskuse pakkumise mitmekesistamise ja parandamise jaoks on vaja spetsiaalset koolitust õpetajatele, kes tegelevad täiskasvanutele kirjaoskuse õpetamisega, tööks vajalike oskustega tihedalt seotud õppekava, mida toetavad asjakohased materjalid; asjakohase pikkuse ja intensiivsusega kursusi; info- ja kommunikatsioonitehnoloogia alast tuge ja hindamismeetodeid.

KUTSUB SELLEST LÄHTUDES LIIKMESRIIKE ÜLES:

1. Tagama järelevalve ja andmete kogumise kaudu tõhusa tõendusbaasi, kasutades maksimaalselt ära olemasolevaid vahendeid, näiteks PISA ja PIAAC uuringuid.

2. Töötama välja kirjaoskuse parandamise lähenemisviisid, milles ühendatakse osana laiemate oskuste strateegiast kõigi asjakohaste haridus- ja muudes valdkondades tegutsejate, organisatsioonide ja ametiasutuste konkreetsed panused; ning tugevdama vajadusel kirjaoskuse alasete algatustega seotud koostööd kohalike, piirkondlike ja riiklike asutuste, sotsiaalpartnerite ning õpetajate, lastevanemate ja täiskasvanud õppijate esindajate vahel.

3. Julgustama laiapõhjaliste teadlikkuse tõstmise meetmete vastuvõtmist, et hoida kirjaoskuse teema avalikkuse tähelepanu all, ning käsitleda tabudeta kõigi vanusegruppide viletsa kirjaoskuse teemat. Eelkõige tuleks tõsta tööandjate teadlikkust oma töötajate kirjaoskuse parandamisega kaasnevast motiveerivast ja majanduslikust kasust ning innustada neid asjakohaseid meetmeid võtma.

4. Edendama perekondadele suunatud kirjaoskuse programmide väljatöötamist ja rakendamist, eelkõige sotsiaalmajanduslikult ebasoodsas olukorras perekondade puhul, et toetada lapsevanemaid ja muid pereliikmeid nii enda kui oma laste kirjaoskuse parandamisel.

5. Edendama üldist võrdseid võimalusi pakkuvat juurdepääsu väikelaste haridusele ja hoiule kui olulist panust sotsiaalmajanduslike lõhede vähendamiseks.

6. Vaatama suurenevat digiteerimist silmas pidades läbi õppematerjalid ja -meetodid, et toetada õppurite motivatsiooni ning kasutada senisest enam mitteformaalse õppe vahendeid. Edendama koolidele suunatud tarkvara arendamist, et aidata õpetajatel töötada välja uusi lähenemisviise kirjaoskuse parandamiseks.

7. Julgustama selgete suuniste väljatöötamist oskuste kohta, mida õpetajatel on vaja lugemise ja kirjutamise õpetamiseks nii koolides kui täiskasvanud õppijatele, edendades individuaalse õppe lähenemisviise erivajadustele vastamiseks.

8. Suurendama õpetajate teadlikkust ja teadmisi kirjaoskuse õppimise ja õpetamise teoreetilistest alustest, et nad suudaksid tuvastada oma õpilaste lugemis- ja kirjutamisraskused ning nendega tegeleda; ning edendama ekspertteadmiste kättesaadavust ning vajadusel eriõpetajate toetust.

PALUB LIIKMESRIIKIDEL JA KOMISJONIL:

1. Esitada aruanne kirjaoskuse parandamiseks kõigi vanuserühmade puhul võetud meetmete kohta, ning vajadusel nende meetmete mõju kohta järgmises nõukogu ja komisjoni ühisaruandes, milles käsitletakse Euroopa hariduse ja koolituse alase koostöö strateegilise raamistiku (HK 2020) rakendamist 2015. aastal.

2. Kasutama kõiki praeguse elukestva õppe programmi ja ELi tulevase haridus- ja koolitusprogrammi asjakohaseid meetmeid ning Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid, et toetada ja levitada uuenduslikke lähenemisviise kirjaoskuse omandamise parandamiseks kogu ELis ning tugevdada poliitikaotsuste tegemiseks vajalikku teadmistebaasi. Ilma et see piiraks järgmise mitmeaastase finantsraamistiku üle peetavate läbirääkimiste tulemusi, toetama ELi tulevase haridus- ja koolitusprogrammi raames kirjaoskuse alaseid strateegilisemaid ja sektoriüleseid meetmeid, et ergutada innovatsiooni ja parandada poliitikameetmete tõhusust.

3. Tagama vajadusel, et kirjaoskuse teemat käsitletakse asjakohaselt strateegia „Euroopa 2020” raames.

KUTSUB KOMISJONI ÜLES:

1. Toetama Euroopa koostööd kirjaoskuse küsimustes, eelkõige selles valdkonnas liikmesriikides töötavate Euroopa organisatsioonide võrgustiku arendamise kaudu, pidades silmas riikidevahelise koostöö edendamist ja riiklike kirjaoskuse arendamise põhimõtete väljatöötamise toetamist, ning korraldama koos huvitatud liikmesriikidega esmakordselt nädala „*Euroopa armastab lugeda*”, mille eesmärk on suurendada üldsuse teadlikkust kirjaoskuse teemadest kogu ELis.

2. Esitama 2013. aastal aruande põhioskuste alal poliitikakoostöö kohta, kus tuuakse välja tõhusad poliitikad puuduliku kirjaoskusega ning matemaatikas ja loodusteadustes puudulike oskustega isikute osakaalu vähendamiseks kogu elukestva õppe skaala ulatuses, ning pööratakse tähelepanu nii lugemis- kui kirjutamisoskusele ja sellega seotud pädevustele.

3. Tagama, et komisjoni info- ja kommunikatsioonitehnoloogia alased algatused nii hariduse kui ka noorte valdkonnas käsitlevad kirjaoskusega seoses täielikult digiteerimise väljakutseid ja võimalusi ning uusi tehnoloogiaid.

4. Hõlbustama poliitikaalgatustega seotud heade tavade määratlemist, analüüsi ja levitamist, et parandada kirjaoskust kõigi asjakohaste vahendite, sealhulgas avatud koordinatsiooni meetodi ja Euroopa veebisaidi uue kirjaoskusele pühendatud veebilehe kaudu kättesaadavate vahendite abil.

5. Kasutama perioodilist hariduse ja koolituse jälgimist, et pakkuda võrreldavaid andmeid ja analüüsi strateegilise raamistiku HK 2020 põhioskuste sihttaseme poole liikumise kohta ning tugevdada tõendusbaasi kirjaoskuspoliitika kujundamiseks.

6. Kasutama uut raamistikku koostööks OECDga haridusvaldkonnas, [1] et tugevdada riikliku järelevalve ja andmete kogumise kättesaadavust.

---

[1] Kõigile liikmesriikidele tuleks tagada õigus osaleda nimetatud organisatsiooni töös.